

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjeništvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franciškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pismen ne sprejemamo. Izhaja vsak teden. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebej. Pošt. čeh. rač. 11.197. Telefon 3112.

Nekaj bilance.

Dne 6. januarja minejo tri leta, odkar so predsedniki slovenskih učiteljskih društev v mestni hiši ljubljanski prekinili s staro smerjo v naši organizaciji in na očiten, manifesten način prelomili s tradicionalno, strankarsko usmerjeno stanovsko politiko ter se izrekli za enotno organizacijo vsega slovenskega učiteljstva.

Brez pretiravanja lahko trdimo, da je ta dogodek pomemben tudi za obče kulturno in politično življenje Slovencev. Stanovski pokret učiteljstva je do danes najjačji afront proti prizadevanju političnih strank, izločiti iz našega političnega in kulturnega življenja vsak drugi kot strankarsko politični kriterij za načelno ločevanje in zbiranje duhov. Strahotno tesno je naziranje, na katerem temelji to prizadevanje in usodno za narod, ako si popolnoma osvoji javno mnenje.

Slišali smo takrat očitke, da ne bo imela organizacija več nobene načelne smeri in nobenega kulturnega programa, ker nekateri tesni strankarji niso mogli razumeti, da bi razen nasprotja, izražena v bojnih geslih: tu naprednjak — tu klerikalec, še obstajali kateri drugi načelni problemi. Slišali smo očitke antinacionalnosti od strani ljudi, ki so oficijelni nacionalizem vzeli v zakup in ga do kraja diskreditirali.

Medtem pa smo idejno grebli v globino in širino. Učiteljstvo, ki je prej capljalo za drugimi, korak danes — oproščeno duhovnega varuštva — v prednjih vrstah ter utira pot globljemu, organskemu pojmovanju naših življenjskih problemov. Dalje smo stran od oportunističnega slogaštvu kot kdorkoli. Nobenemu načelnemu problemu se nismo izognili in slepomišnja v takih zadevah ne poznamo. Ta naša iskrenost je najboljši porok trdnosti naše stanovske stavbe. Dočim vidimo vsepovsod ali nihanje in oportuni- zem, ali idejni razkroj, je ostala naša pot ravna.

Kako je to možno? — Misel stanovskega edinstva bi bila prazna ali — sindikalno pojmovana — pretesna, ako ne bi temeljila v globljem pojmovanju naših dolžnosti do naroda, v etično, socialno in človečansko fundirani narodni misli. Kaj je bolj zopnegna na svetu kot stanovska samozaverovanost in zapetost! A mi smo zavarovani pred njo, ker se čutimo kot celota v službi naroda in eno z njim — tudi kadar se borimo za svoja stanovska prava. Od tod naša moralna moč, da smo lahko trdi in strogi tudi napram sebi in ne olepšavamo nič, kar je gnilega in slabega v naših vrstah. In tega ni malo! Kritika, izhajajoča iz čistih motivov, nam mora biti dobrodošla. Kjer je kaka nejasnost, naj se razčisti.

Mnoge razvoj in uspehi organizacije ne zadovoljujejo. So taki, ki trde — ne brez škodoželjnosti — da nismo z novo smerjo nič pridobili, da nismo mogli preprečiti uveljavljanja strankarskih vplivov in protekcije nizma v šolski upravi in tudi ne izrabljanja politične konjunkturo od strani organiziranih tovarišev. — Kdo si ne bi želel, da bi bila naša politična moč večja in naš vpliv na članstvo globlji? A kdo, ako je res objektivni, nam more odrekati vsak uspeh v tem pogledu.

Precejšnje mere naivnosti je treba, ako kdo pričakuje in zahteva od stanovske organizacije, da bi docela izločila politične vplive iz šolskega življenja. Stanovska organizacija, ako je neodvisna in borbena, lahko omeji te

vplive na nek minimum in bo to tem lažje dosegla, čim razvitejši sta med članstvom stanovska zavest in moralna, ne more pa v parlamentarni državi preprečiti vsake zlorabe politične moči in tudi ne more izsiliti, da bi prišle na odločilna mesta samo moralno in duhovno jake osebnosti, v katerih objektivnost lahko brezpogojno zaupamo. Vprašajmo se raje, kakšne bi bile razmere, ako bi bili stanovsko razdvojeni v dva ali tri tabor, ako bi stanovske organizacije kot privesek strank podpirale destruktivno delo raznih politikov, gazile načela objektivne uprave, uvažale dvojno moralno v naše stanovsko življenje in izpodkopavale pravo tovarištvo, ako bi politični listi zopet stalno napadali naš stan, nas blatili ter šolo izrabljali kot hvaležen objekt političnega boja.

Brezupni bi bili vsi naši napor, dvigniti stan v celoti, dvigniti ga moralno, duhovno in socialno, vsi naši veliki načrti, ki smo jih komaj začeli izvajati, bi se zrušili in brezmejno žalostne razmere bi zavladale v našem šolstvu.

Res ni v naših vrstah, kakor bi moralo biti, dosti jih je, ki so pripravljeni pogaziti vsa načela, samo da pridejo do svojega stolca, a upanje imamo, da z vztrajnim delom in samovzgojo dvignemo stan iz duševne letargije in da z moralnim pritiskom tudi šibke značaje držimo v mejah stanovske discipline. Naše vrste se vidno strnjajo, iz vsake preizkušnje izhajamo jačji in enotnejši, tako da v tem pogledu lahko mirno zremo v bodočnost.

So tovariši, ki se pritožujejo, da je stanovski pokret ostal bolj na površini in ni duhovno prekrval učiteljstva, so zopet drugi, ki se boje, da bi iz ene enostranosti zabredli v drugo in bi stanovski voz zopet zapeljal na kak stranski tir. Ti tovariši prezrejo, da smo v splošnem vendarle postali duhovno širši, politično treznejši, realnejši in predvsem kritičnejši, prezrejo tudi, da v organizaciji danes ni častnih mest in stolcev, da ni jih mogel kdorkoli rezervirati zase, da nositelj idej in načel, na katerih je zgrajena organizacija, ni četvorica ali petorica ljubljanskih tovarišev, ampak vsi oni, ki so stanovski pokret duhovno sodoživljali in vsa mladina, ki si je te ideje duhovno osvojila. Osebe zginejo, smer ostane — postane še jasnejša, ko je ne bodo oteževale več nobene tradicije.

Nekaterim tovarišem sta vodstvo in stanovsko glasilo premalo borbeni. Tak očitek je od strani mladine razumljiv, upravičen pa je le tedaj, ako je utemeljen v borbenosti članstva. Borbenost, ki se opaja ob radikalizmu besed, ki grozi, a groženje ne izvaja, se spreminja v neresno primojdustvo. Več kot bobneče besede zaleže železna doslednost v boju za načela, stvarna kritika, ki učinkuje z moralno silo argumentov. Borbenost se mora vedno družiti z globoko zavestjo odgovornosti za vsak korak, ki ga napravimo. Vsak korak nazaj pomeni izgubljeno bitko. Tudi društva morajo biti v tem pogledu na mestu, ne le vodstvo.

V marsikaterem pogledu je pokazala organizacija dosti iniciativnosti. Skoro v vseh področjih smo si ustvarili širokopotezne programe in ako nismo prišli pri realizaciji preko početkov, je pripisati šibkemu številu resnih izkušenj in vztrajnih delavcev. Toda tudi njih število počasi raste. Popolnoma pasivna je naša bilanca v pogledu na gospodarsko okrepitve organizacije — ker pri realizaciji naših načrtov dostikrat bitko čujemo. Tu bo treba s podvojeno silo na delo, da zamujeno popravimo.

Se v nekem pogledu nismo storili svoje dolžnosti. Vse premalo dosledno in programatično smo delali za dvig stanovske zavesti in morale in za vzgojo k pravemu tovarištvu. Tu je naša najbolj občutljiva rana. S slučajnostnimi apeli tu ne dosežemo zaželenega uspeha. Od sistematične vzgoje članstva v tej smeri je predvsem odvisna borbenost in aktivnost organizacije. Koliko nesimpatičnega materializma je še v naših stanovskih vrstah! Posamezni idealisti se izčrpavajo v delu, dočim drugi, ki stoje pri delu ob strani, radi borega dinarja organizacijo prispevka zaganjajo krik in vik. To čutijo tudi naše socialne inštitucije. Marsikateri veteran v naših vrstah bi bil, kar se stanovske požrtvovalnosti tiče, mlajši generaciji lahko sijajen zgled. Tudi pravega iskrenega, požrtvovalnega tovariškega mišljenja je vse premalo v naših vrstah. Koliko tihih tragedij se radi tega doigrava v naših šolah. Kako brezbojno in tudi neodkrito postopa tupatam tovariš proti tovarišu! Koliko zagrenjenosti in obupa ima tu svoj izvor. Tudi teh ran v našem stanovskem telesu se moramo dotakniti in jih skušati izlečiti, kjer se da. Povsod na

vseh poljih moramo zbirati svoje sile in se pripravljati za ogromne naloge in težke čase, ki nas čakajo. Nikdar več ne smemo pripustiti, da bi drugi sami odločali o naši usodi.

Lahko, da bomo iznenada stali pred dejstvom, da si bo Slovenija samostojno urejala svoje ljudsko šolstvo. Nimamo mnogo prijateljev. Lahko, da bo to čas najtežje preizkušnje za naš stan, lahko je, da bodo ljudje majhnega formata in tesnega obzorja odločali o naši usodi. A od vseh grehov največji bi bil, ako bi obupavali nad lastnim narodom. Ne bo nas odbil, ako se mu bližamo s čistim namenom. Le v naslonu nanj je naš spas. Ako je borbenost in aktivnost organizacije odvisna od stanovske zavesti članstva, potem je politična njegova moč predvsem odvisna od vpliva in ugleda, ki ga uživa učiteljstvo med ljudstvom. Zato mora biti naše stremljenje za tem, da se s svojim delom v njem zasidramo, zato mora biti ena glavnih nalog stanovske organizacije, da nas za to delo usposablja in da podpira vsa naša stremjenja po nadaljnji in temeljitejši izobrazbi v tej smeri.

Projekt zakona o osnovnih šolah.

(Izpremembe v odseku.)

Ze nad mesec dni dela odsek za proučitev projekta zakona o narodnih šolah v Narodni skupščini ter je izvršil v projektu razne izpremembe. V javnosti je časopisje poročalo o teh izpremembah, deloma pa so se vršile polemike, osobito v pogledu verskega pouka.

Ako pogledamo tretiranje šolske zakonodaje v drugih državah, ali primerjamo sedanjo in nekdanjo borbo za šolske zakone moramo reči, da obravnava tako važnega in dalekosežnega vprašanja z ozirom na razvoj države — nikakor ni na višku.

V splošnem moramo reči, da je odsek tako s stvarnega, šolskega, kakor s stanovskega stališča motreč — že itak ne prvovrstni vladni projekt — prej poslabšal nego posboljšal.

Izmed važnejših izprememb bi omenjali sledeče:

Otvoritev novih šol se je s čl. 17. omogočila v krajih z izredno težkimi prometnimi razmerami že za 20 otrok.

Glede preskrbe učiteljskih stanovanj se je čl. 21. poslabšal tako, da bodo občine dolžne dati stanovanje samo šolskemu upravitelju proti plačilu za zmerno ceno, za ostalo učiteljstvo pa le v onih krajih, kjer sploh ni stanovanj. Ponosno povdarja »Slovenec« uspeh g. poslanca Kremžarja ter pravi: »S tem so slovenske občine rešene nevarnosti, da bi morale zidati poslopja za brezplačno učiteljska stanovanja in dobavljati kurjavo zastoj.«

Poslabšan je bil tudi čl. 35., s katerim naj bi se onemogočilo odujevanje imetja šolskih občin, razen v prosvetne svrhe.

Velika popustljivost se kaže pri čl. 42., 43. in 44., ki govorijo o učnem jeziku na manjšinskih šolah, kar zadeva pri nas tudi šolstvo v Prekmurju.

Število učencev v enem razredu se je v čl. 48. na predlog poslanca g. Kremžarja zvišalo od 45 na 50 ter sprejel dodatek, da pod 20 otrok ne sme biti v razredu.

Popravljen je bil čl. 52. v tem zmislu, da o uporabi učnih knjig ne sklepa samo lokalna, ampak tudi okrajna učiteljska konferenca.

Čl. 83., točka 5. se je izpremenila, da je učitelj dolžan voditi otroke k službi božji in k verskim dolžnostim.

V čl. 89. se je opustilo posebno honoriranje dela na polju ljudske prosvete ter se je spremenil sledeče: Za delo v posebnih težajih dobivajo učitelji nagrado, ki jo odrede oblastni šolski odbori na predlog oblastnih šolskih uprav.

Čl. 92., ki govori o plačah se je sprejel neizpremenjen in se plače ne zvišajo.

Poostiril se je čl. 91., ki govori o bolezenskih dopustih učiteljstva.

V čl. 93. se je poseben poudarek dal ka- tetetom, ki bodo na podlagi tega člena tudi brez posebnega izpita za specialne šole deležni ugodnosti posebnih doklad na teh šolah. Enako so se v čl. 75. posebej povdarili veroučitelji.

V čl. 104. se je izvršila izprememba, ki bo omogočala partizansko gonjo pri nameščanju učiteljstva. Odbor je sprejel določbo, da se je pri oddajanju službenih mest ozirati na željo šolskih občin, izraženo po krajevnih šolskih odborih.

V oblastni namestilni komisiji so po čl. 107. po izpremembi: prosvetni inspektor, oblastni šolski nadzornik, najstarejši upravitelj, ena učiteljica in en član oblastnega šolskega odbora izmed članov oblastne skupščine.

V čl. 120. se je zvišalo število razredov pripadajočih na enega nadzornika na 120.

V čl. 131. se je še bolj zaprla pot dobrim praktičnim šolnikom za sreske nadzornike ter se je dal ves poudarek diplomskemu izpitu na višji pedagoški šoli. Tudi glede oblastnih šolskih nadzornikov se ni oziralo na željo učiteljstva ter se je zaprla pot do teh mest osnovnošolskim praktikom.

Nasprotno pa se je s čl. 135. znižala do- klada nadzornikom od 20 na 10 odstotkov.

Ze iz teh potez je jasno razvidno, da se projekt v odseku ne izboljšuje, ampak le poslabšuje.

Prispevajte kot podporniki „Pevskemu zboru UJU učiteljstva“!

Opozarjamo na koncert pevskega zbora učit. UJU, ki se vrši 7. jan. 1929 v Unionu v Ljubljani

LISTEK.

A. M.:

**Matku Kantétu
namesto cvetja na grob.**

Dne 22. pr. m. se je pri Sv. Križu v Ljubljani zgrnila zemlja nad rakvijo upokojenega okrajnega šolskega nadzornika Matka Kantéta.

Nič nenavadnega ni to, saj »odprta noč in dan so groba vrata«, poje naš pesnik-prvak. Toda z njim je legla v grob polstoletna zgodovina razvoja šolstva zdaj zaslužnjega Krasa. Zato nekaj spominov na to dobo, nekaj iz življenja nanj, ki je od leta 1880.—1919. deloval na šolskem polju v sešanskem političnem okraju, od leta 1919. do upokojitve pred par leti pa v Jugoslaviji — nazadnje v kamniškem okraju.

Nisem nikak biograf, zato ne opišem njegovega življenja.

Pred 2 letoma še krepak 70-letnik čaka zdaj počivajoč v naročju matere zemlje z nami vred vstajenja nesrečne rodne grude ob Adriji.

Od leta 1894. okrajni šolski nadzornik za sežanski politični okraj je skoraj polnih

25 let vodil njegovo šolstvo in ga dvignil na višek. Vzdrževano samo iz okrajnih sredstev se je povzpelo na prvo mesto v solčni Goriški. Ponosni smo bili nanje, danes nam je pa šele jasno, koliko dela in truda je imel pokojnik, da je dosegel ta razvoj. Dosegel je to s svojo energijo, s svojim delovanjem. Mož iniciative in neupogljive volje je nastopal samozvestno in ni bil nikdar samo pisar okrajnih glavarjev, v kar so sedanje razmere ponižale nadzornike.

A tudi politično ni bil »limonadar«, kakor je blagovolil imenovati tukajšnji politik-fanatik Primorac, ko sem plediral za mirno sožitje na kulturnem in gospodarskem polju ob prihodu v sedanji službeni kraj.

Pokojnik je hodil odločno tudi po poti svojega političnega udejstvovanja in ni sklenil kompromisov.

Zato je zrl s skepsjo naš stanovski preporod, ker se je bal, da pridemo z dežja pod kap z načeli depolitizacije. Možu, ki je živel v težkih političnih razmerah v bivši Avstriji in je stal odločno na mestu, ki ga je smatral edino pravim, nisem zameril.

Njegov značaj naj pokažejo naslednja dejstva:

Ko je nastopil mesto okrajnega šolskega nadzornika, je tudi v Sežani kot drugod po Sloveniji kraljevala nemščina v uradih. Ko

se je nekoliko razgledal v svojem novem delokrogu, jo je kratkomočno zavrgel in od leta 1897. ni izšel od okrajnega šolskega sveta več nobeden nemški akt. Toda tudi okrajno glavarstvo je začelo slovensko uradovati in kmalu je bila slovenščina uradni jezik vseh državnih uradov na Goriškem. Menite morate, da so bili na namestništvu in drugod Slovenci — uradniki! Večinoma so bili to Nemci kot drugod po Avstriji. V neprestani in uspešni borbi z vlado in njenimi Benjamini — Italijani si je Primorje izvojevalo pravico uporabe narodnega jezika v vseh uradih.

Povdarjam pa, da so bili Italijani avstrijski Benjamini in da so trditve današnjih primorskih gospodarjev o mučeništvu Italijanov pod Avstrijo v zadnjih predvojnih desetletjih bajke za politične otročaje.

Po drugih slovenskih pokrajinah smo pa do prevrata nemčili in krivili hrbe pred avstrijskimi birokrati — kar ni bil v mali meri sad brezplodne strankarske borbe.

Prišlo je do svetovne vojne. Okraj, kjer je bilo sorazmerno največ učiteljev doma, je bil sežanski. Vsi superarbitriranci, ki so dobili B ali C klasifikacijo, so bili doma. Pouk se je vršil po šolah do fronte, izvezmi evakuirani del Krasa, kjer je paševal nadvojvoda Jožef s VII. armadnim zborom. Pokažite mi

med nami moža, ki bi se upal v tistih dneh reči učitelju vojak: »G. učitelj ostanite na mojo odgovornost še nadalje doma.« S svojim vplivom je dosegel, da smo bili oproščeni in doma v najtežjih momentih, ko se je lomila fronta in je le malo manjkalo, da nismo vsi zbežali daleč v zaledje.

Med tem pa je n. pr. na Kranjskem gospodovala soldatstva, ki so ji gospodje pri deželni vladi pridno sekundirali in gonili učiteljstvo brez izjeme v svetovno klavnico (častne izjeme med njimi upok. viš. šol. nadzornik Josip Novak izvzete).

In še eno poglavje načnem. Koliko gorja, koliko preprirov in zavisti je povzročala nepravilna delitev podpor po vpoklicanih in Amerikancih.

Orožništvo je mnogo dobrega, a tudi mnogo zla povzročilo s svojimi uradnimi poročili.

Tudi tu se je pokojnik izkazal. Kot predsednik komisije za delitev podpor je pokazal tako širokogrudnost, da ga menda ni Krasa, ki bi ga ne ohranil od tedaj v dobrem spominu. Stojče na stališču, naj država, ki je zahtevala od državljanov najdražje njih življenje, vzdržuje njihove svojce, je omogočil prejem podpore vsem družinam vojakov in vsem družinam v Ameriki živčih rojakov. In prihajale so v okraj podpore po bratih in

Učitelji — vojaki.

(Za revizijo projekta šolskega zakona.)

Po vladnem projektu šolskega zakona bodo še nadalje izmed vseh najbolj zapostavljeni učitelji vojaki. Kajti oni morajo s tistim dnem, ko nastopijo kadroški rok, podati ostavko na državno službo. S tem seveda izgube plačo; čas, ki ga prebijajo v vojaški službi je zanje za vekomaj izgubljen, ker se jim ta nikamor ne šteje. Poleg tega pa morajo po odslužitvi vojaščine zopet zaprositi za sprejem v državno službo, vnovič plačevati kolke in poleg vsega tega se pripeti, da mora učitelj vojak po 5 mesecev brez sredstev čakati na milost budžetske možnosti, da ga nastavi.

Naj vam opišem en slučaj, da boste uvideli krivico in zapostavljenost učiteljev vojakov za učiteljicami in učitelji, ki so vojaške službe oproščeni.

Bil sem že dve leti v državni učiteljski službi. Pri naboru je vojaška komisija ugotovila, da sem sposoben za vojaško suknjo. Pripravljali sem se že na usposobljenostni izpiti, toda dobil sem vojaški poziv in moral oditi v Sarajevo. Samoobsebi se razume, da sem moral še preje podati ostavko na državno službo. V šoli za rezervne oficirje sem ostal 9 mesecev. Ves ta čas nisem prejemal plače, namreč učiteljske. No saj sem pa zato dobil vojaško, ki je znašala mesečno štev in piši 10 (deset) dinarjev. Morali pa smo si za teh 10 Din kupovati seveda nebroj stvari.

Krivično je, da se nam z dnem nastopa kadroškega roka odvzame plača, ker po mojem mnenju sem v državni službi še vedno ostal; razlika je samo v tem, da se mi je položaj zelo poslabšal. Kadroški rok zahteva poleg duševnega še naporno telesno delo. Torej imamo do plač neoporečno pravico. Ker pa dobivamo pri vojakih obleko in hrano, bi se nam smelo odvzeti samo draginjske doklade. Še krivičnejše pa je, da se nam kadroški rok ne šteje v državno službo. Zakaj pa sem jaz za kolegi sošolci, ki so vojaške službe oproščeni, v učiteljski službi za vedno zapostavljen? Istotako seveda tudi za učiteljicami! Radi vojaščine se me zapostavlja vedno in vsepovsod, bodisi pri plači, pri razpisu stalnih mest, v pokojnini itd. in to samo radi tega, ker mi jo ne štejejo v službo.

Vsem učiteljem, ki so služili med svetovno vojno v avstrijski armadi, se jim ta čas šteje v pokojnino celo dvakratno. Ali je bilo njihovo delo za našo državo večjega pomena kot pa naše, da se nam ne šteje tega časa niti enkratno?

Po odslužitvi vojaščine sem moral seveda zopet zaprositi za sprejem v državno službo. Prošnja in kolkovanje priloge me je stalo čez 150 Din. Torej zato, ker sem žrtvoval 9 mesecev, ki so osebno za mene brez pomena, sem moral isti državi ponovno plačati za sprejem v njeno službo toliko, kakor takrat, ko sem za sprejem prvič zaprosil. Še značilnejše pa je to, da sem moral vrhu tega čakati na službo 5 mesecev. Kaj se to pravi, živeti 5 mesecev brez sredstev, ve samo ti isti, ki to požikusi. Tudi, ko bi si preje pred vojaščino prihranil kak dinar, sem ga potem pri vojaki gotovo porabil.

Pomislite, 9 mesecev kadroškega roka in 5 mesecev čakanja, skupaj torej 14 mesecev, ki pomenijo za mene isto, kakor da jih nikdar živim nisem. Za več kot eno leto sem jaz sedaj za vedno zapostavljen za vsemi učiteljicami in učitelji nevojaki. Zato je tudi mogoče, da ima koleginja, s katero sva isto leto maturirala, isto leto in menda tudi isti mesec bila nastavljena, sedaj 100 Din mesečne plače več kot pa jaz. Ko pa bodo prišle velike počitnice, bodo šle učiteljice lepo na oddih in ravno tako seveda tudi učitelji nevojaki, a jaz pa za 2 meseca na orožne vaje. Zopet ena dobrota več. V slučaju vojne pa bomo zopet mi največ žrtvovali, kajti učiteljice in učitelji nevojaki bodo ostali lepo doma na gorkem in varnem, mi pa bomo trpeli in umirali. Po vsej pravici bi človek sodil, da ako imamo toliko več dolžnosti kot ostali, imamo mi vsaj tudi še sedaj gotove prednosti v službi. Toda ravno nasprotno! Še nobena vlada ni imela toliko smisla za nas, da bi nam dala katerokoli prednost in to tudi ne v stvareh, ki državnega proračuna nič ne obremenjujejo. Vse le trdijo, da smo

mi dolžni se žrtvovati že zgolj iz patriotizma. Ne oporekamo! Toda naj se bo potem tudi toliko pravično, da se bo znalo ceniti naše žrtve in nas ne zapostavljalo!

Zahtevamo, da se da učiteljem vojakom vsaj one pravice, kot jih imajo ostali. Zahteva UJU, da se učiteljem vojakom zagotovi vsaj službeno mesto in zopetni sprejem v državno službo v večjem obsegu, kot pa je to določeno v vladnem projektu šolskega zakona je samo znak nerazumevanja zahtev in težav mlajšega učiteljstva.

Upravičeno je potem tudi mnenje, da so to zahtevo UJU sestavljali samo starejši učitelji, ki so služili med svetovno vojno v avstrijski armadi in so si tudi znali izposlovati dobroto, da se jim ta leta celo dvakratno štejejo v pokojnino, a za nas pa nimajo srca.

Uredba o pokojninskem fondu vdov in otrok državnih uslužbencev.

O tej važni uredbi se je dosedaj že večkrat govorilo. Znano je, da je pooblaščen finančni minister za predložitev te uredbe po členu 345. finančnega zakona za l. 1928/29. Na podlagi tega pooblastila je bila uredba sestavljena v finančnem ministrstvu in oddana v odobritev finančnemu odboru v Narodni skupščini. Ker interesira ta uredba tudi učiteljstvo, prinašamo njen tekst, kot ga je objavil »Cinovički glasnik«. Tekst bo lahko v finančnem odboru še spremenjen. Sedanji predlog se glasi:

Uredba

o pokojninskem fondu za vdove in otroke umrlih državnih uradnikov in uslužbencev.

Čl. 1. Za zagotovitev in izplačilo pokojnine vdovam in otrokom umrlih uradnikov in uslužbencev, katerih položaj je reguliran z uradniškim zakonom, z zakonom o prometnem osebju in z zakonom o ustroju vojske in mornarice, ustanavlja se poseben fond pod imenom »Pokojninski fond za vdove in otroke umrlih državnih uradnikov in uslužbencev«.

Čl. 2. Ta fond, kot samostojna juridična oseba, uživa po zakonu vse pravice, ki mu v tem svojstvu pripadajo in se ne more uporabiti v noben drug namen razen za onega, kateremu je s to uredbo namenjen.

Čl. 3. V ta fond se stekajo sledeči dohodki:

1. 50% prve mesečne plače (osnovne in položajne) uradnikov in ostalih nameščenecv pri vstopu v državno službo.

2. Prvomesečne povšice osnovne in položajne plače (ko dobijo višjo stopnjo osnovne plače, oziroma pri napredovanju v višjo grupo in pri napredovanju v višjo kategorijo).

3. Redni mesečni prispevki, ki jih plačujejo po gotovi procentni lestvici od osnovne in položajne plače vsi vlagatelji.

Višina procentov se odreja s kraljevim ukazom, na predlog finančnega ministra po vlogi Državne hipotekarne banke.

4. Posebne vloge uradnikov in uslužbencev, ki nastopijo državno službo po 28. življenjskem letu. Te vloge morajo plačati po obstoječi procentni lestvici za ves čas nad 28 let s 6% letnih obresti, brez ozira na to, ali so že prej bili v državni službi in iz nje izstopili iz kakršnihkoli vzrokov.

5. Obresti od tega fonda, ki znašajo toliko, kolikor uprava izterja od svojih dolžnikov manj en procent.

6. Dohodek od disciplinskih, administrativnih denarnih kazni izrečenih nad državnimi uradniki in uslužbenci, ki vlagajo v ta fond.

Čl. 4. Vsi uradniki in ostali državni uslužbenci oženjeni ali samski, ki imajo svoj položaj reguliran z zakoni naštetimi v čl. 1. te uredbe, imajo pravico in dolžnost vlagati v ta fond po odredbah te uredbe in to za časa službovanja, ki jim daje po tem zakonu pravico do osebne pokojnine.

Isto pravico in dolžnost imajo tudi uslužbenci tudi v času ko so na razpoloženju ali v pokoju, kakor tudi v času vzdrževanja po čl. 125. uradniškega zakona, čl. 109. zakona o državnem prometnem osebju v zvezi s čl. 309. zakona o ustroju vojske in mornarice.

vini, s katero nismo imeli več zvez. Odšel je, a ni se več vrnil. Italijanska perfidnost mu je onemogočila vrnitev.

Za njim je šla cenjena rodbina — najzadnje je prodal svoj Tuscum in Sezani in se je poskušal uživati v tukajšnje razmere.

Odkrito rečem, da ni šlo. Dobro se ni počutil v tukajšnjem upravnem, političnem in drugačnem kaosu.

Imel je dobro voljo, a godilo se mu je kot vsem nam, ki smo odtrgani od rodne grude in ne najdemo primerne nadomestila za trde kraške korenine, za vipavske dobričine in toliminske trmoglavce.

Bog ne daj, da bi me napak umeli. Čenimo tukajšnje ljudstvo, cenimo svobodo — toda nam kot njemu se je v notranjosti nekaj utrgalo.

Pešati je začel in po upokojitvi živel bolj samcat, sam vase pogreznjen v spominih na izgubljeni.

Zvest načelom, ki se jih je oklenil v mlajših letih, je zdaj preminul.

Ni bil brez napak, tudi on je bil smrtnik poln slabosti, kot smo tudi mi.

Toda bil je mož dela, mož energije in neupogljive volje. In to sem hotel poudariti in nič drugega.

Prizadeti zahtevamo, da UJU takoj revdira svoje stališče glede kadroškega noka in energično zahteva, da vlada takoj umečne ali pa spremeni ta usodni člen v projektu šolskega zakona. Dosežite odpravo ostavke, plača mora ostati, odtegnjena naj se le draginjske doklade, čas, ki ga učitelj vojak radi vojaščine izgubi se mora šteti v napredovanje in pokojnino. Samoobsebi umevno je, da se jim mora zagotoviti tudi službeno mesto.

Vlada pa naj uvideva, da tvorijo ravno učitelji mogočen zbor rezervnih oficirjev, ki bodo v slučaju vojne, mnogokrat pa tudi že v miru igrali odločilno vlogo. V naših rokah je torej usoda države, zato ne omalovažujte našega dela, ne ubijajte ga, upoštevajte naše zahteve, katerih izpolnitev bo le odsev priznanja naših žrtv.

—lj.

Čl. 5. Podlaga za vlaganje pri aktivnih uslužbencih, kakor tudi pri onih, ki so na razpoloženju, je plača (osnovna ali položajna). Pri upokojencih, pri onih, ki uživajo vzdrževalno kakor tudi pri onih, ki so izvoljeni za narodne poslance in prejemajo kot taki pristojbine na podlagi odstavka 3. čl. 126. uradniškega zakona, je podlaga njihova zadnja plača (osnovna ali položajna).

Čl. 6. Pravico na družinsko pokojnino iz tega fonda si pridobi vlagatelj po petletnem vlaganju. Za podlago rodbinski pokojnini služi osebna pokojnina, ki bi jo prejel vlagatelj na dan smrti v razmerju z leti njegovega vlaganja in plače v aktivni službi. Za obračun pokojnine se smatra začeta polovica za celo leto.

Osebna pokojnina, ki se ima vzeti za podlago za rodbinsko pokojnino, se določi po procentu določenem v drugem odstavku čl. 140. uradniškega zakona z dne 31. julija 1923. leta odnosno s čl. 125. in 126. zakona o državnem prometnem osebju.

Čl. 7. Uradnikom in drugim drž. uslužbencem, ki izstopijo iz drž. službe na kakršnekoli način, pred dovršenimi petimi letnimi leti vlaganja, jim preneha pravica do nadaljnjega vlaganja v ta fond in nimajo pravice zahtevati povračila do tedaj vplačanih vlog.

Uradniki in ostali državni uslužbenci, ki izstopijo iz državne službe po preteku petih let vlaganja, imajo pravico, ako želijo svoji družini zagotoviti pokojnino iz tega fonda, da še nadalje vlagajo, izvzeti so le oni, ki izstopijo iz državne službe po razsodbi rednega sodišča radi nečestnih dejanj, ali pa jim preneha služba po točki 7. čl. 133. uradniškega zakona.

Oni, ki imajo po gornjem odstavku pravico do nadaljnjega vlaganja v ta fond, morajo v roku šestih mesecev po izstopu iz službe, dati izjavo Državni hipotekarni banki, da želijo še nadalje vlagati v ta fond. Ako taki vlagatelji ne vplačajo šest mesecev svoje redne vloge, izgubijo pravico do nadaljnjega vlaganja in do povračila do tedaj vplačanih vlog, a njihove družine izgubijo pravico do pokojnine.

Čl. 8. S povratkom v aktivno državno službo, ki se o njej govori v čl. 4. te uredbe, si pridobijo uslužbenci, ki so po čl. 7. izgubili pravico do nadaljnjega vlaganja, ponovno pravico do vlaganja, a prejšnji čas vlaganja se jim všteje.

Čl. 9. Rodbinam onih vlagateljev, ki so umrli kot aktivni državni uslužbenci pred potekom petih let vlaganja, se povrne ves vplačani denar z obrestmi vred, ki je bil vplačan v ta fond po čl. 3., točka 5. te uredbe.

Rodbina onih vlagateljev, ki pa so umrli kot aktivni državni uslužbenci, a so vlagali več kot pet, a manj nego deset let, se odredi pokojnina tako kot da bi vplačevali deset let. Ista pravica pripada rodbinam onih vlagateljev, ki umrjejo med vlaganjem po 2. odstavku čl. 7.

Čl. 10. Uradniki in uslužbenci, ki se jim je po kakem specialnem zakonu, ali zakonskem rešenju priznal v državno službo in v penzijo čas, ki ga niso odslужili efektivno v državni službi, kot čas samoupravne privatne službe, nacionalnega dela, vojna leta, služba v težjih krajih, so dolžni, če hočejo, da se jim vračuna ta čas za družinsko pokojnino vplačati do popolnega izplačila v fond vloge po obstoječi lestvici s 6% obrestmi. Za podlago služi zadnja plača (osnovna in položajna). Ta se nanaša tudi na ona leta državne službe, ki se po splošnih predpisih ne računajo, a so priznana za pokojnino po kakem specijelnem zakonu ali zakonskem rešenju.

Te vloge morajo dotični uradniki in ostali uslužbenci poravnati v času, ki ga jim določi Državna hipotekarna banka, a najkasneje v dveh letih.

V slučaju, da tak vlagatelj ne vplača vloge za ves priznani čas v odrejenem roku, tedaj zgubi njegova rodbina pravico, da bi se ji ta čas vračunal v pokojnino, razen v slučaju če on umre med tem časom.

Čl. 11. Vlagatelji, ki so po izstopu iz državne službe še nadalje vplačevali v ta fond na podlagi čl. 7. in so vstopili pozneje v državno službo z večjo plačo nego je bila ona po kateri so vlagali, so dolžni doplačati razliko med prispevki po prvi in drugi plači za ves čas, ko so bili izven državne službe in to po določeni procentni lestvici.

Čl. 12. Ministri in državni podtajniki, ki so aktivni ali na razpoloženju, plačujejo vloge od plače ministra oziroma državnega podtajnika, po kateri jim je odmerjena pokojnina.

Čl. 13. Ako hočejo kontraktualni državni uslužbenci, da se jim vračuna ob sprejemu v državno službo, tudi kontraktualna služba v družinsko pokojnino, morajo vplačati vloge za ves ta čas, in to po predpisani procentni lestvici v višini prispevka prve plače (osnovne ali položajne) in poleg tega še 50% od prve mesečne plače (osnovne in položajne). Tudi za vplačanje teh vlog velja rok iz drugega odstavka čl. 7. te uredbe.

Čl. 14. Vloge, ki so bile vplačane v ta fond pod kakršnikoli pogojem, se vrnejo edino le v slučajih izrecno predvidenih v tej uredbi.

Čl. 15. Vloge po tej uredbi se morajo vplačevati po vlagateljih z dnevom sprejema mesečnih prejemkov.

Polaganci računov, ki bi ne vpsolali pravočasno, in to najkasneje 20 dni po izplačilu mesečnih prejemkov, izterjanih vlog Državne hipotekarne banke, bodo morali plačati od te vsote 12% v korist fonda, v ponovnem slučaju bodo kaznovani z denarno kaznijo od 100—500 Din, ki gre v korist fonda. Kazen izreče finančni minister na pritožbo Državne hipotekarne banke.

Čl. 16. Državna hipotekarna banka mora uporabiti vsako leto dohodek fonda, ki presega znesek, ki je potreben za redno izplačevanje pokojnin, predvsem za hipotekarna posojila državnim uradnikom in uslužbencem, odnosno upokojencem, za zidavo stanovalskih hiš pod pogoji, ki veljajo za vsa hipotekarna posojila, edino z obrestno mero, ki je za 1% (en procent) nižja od obrestne mere, po kateri daje banka posojila drugim osebam.

Čl. 17. Fond je pod nadzorstvom finančnega ministra. Upravlja ga Državna hipotekarna banka. Računi dohodkov in izdatkov se predlagajo vsako leto glavni kontroli v pregled.

Čl. 18. Državna hipotekarna banka mora predložiti vsako leto finančnemu ministru poročilo o stanju fonda in računski izvleček letnih dohodkov in izdatkov. Poročilo in računski izvleček se objavi v »Služb. Novinah«.

Čl. 19. Finančni minister predpiše spoznavno z Državni hipotekarno banko pravilnik o upravljanju fonda, o načinu izplačevanja pokojnin in o predaji odtegnjenih zneskov za ta fond.

Čl. 20. Finančni minister je pooblaščen, da sme iz tega fonda uporabljati dohodek iz čl. 3. te uredbe in to do 50% njihovega skupnega zneska toliko časa, dokler čisti dohodek tega fonda ne bo zadoščal za izplačevanje pokojnin in draginjskih doklad. Če tudi to ne bi zadoščalo bo država votirala potrebne vsote.

Čl. 21. Prehodna naredba.

Oni uradniki in ostali državni uslužbenci, na katere se ta uredba nanaša in ki se nahajajo z dnem, ko stopi ta uredba v veljavo, v državni službi, ki jim je dajala pravico na rodbinsko pokojnino, ali pa da so pred tem dnem bili v državni službi, smatrajo se kot vlagatelji v ta fond za ves čas državne službe, ki se jim do tega dne računa za osebno pokojnino.

Oni pa, ki imajo pravico do vračunanja za pokojnino čas v samoupravni službi, ali prostem poklicu, morajo, ako hočejo zagotoviti svojim rodbinam pokojnino, z ozirom na ta čas vplačati vloge v skladu s čl. 10. te uredbe.

Čl. 22. Premoženje onih fondov, iz katerih so se izplačevale pokojnine, in izplačilo teh je prevzela nase država, se vnese v fond, ki je ustanovljen s to uredbo in tega se mora takoj oddati Državni hipotekarni banki.

Čl. 23. Počeniš s 1. januarjem 1929 se bodo urejevale rodbinske pokojnine po tej uredbi in od tega dne dalje se prične tudi vplačevanje dohodkov iz čl. 3. te uredbe. Izplačevanje pokojnin iz tega fonda se prične s 1. aprilom 1929.

Čl. 24. Ta uredba, ki ima moč zakona na podlagi pooblastila čl. 345. finančnega zakona za leto 1928/29, stopi v veljavo 1. januarja 1929, od katerega dne prenehajo veljati vse odredbe dosedanjih zakonov, ki so z njo v nasprotju.

Zimska oblačila

kupite najceneje v priznano solidni krojaški tvrdki

Jos. Rojina, Ljubljana

Številnim odjemalcem, plačilne olajšave!

Ali poznate izborne SLAMIČEVE mesne in jetrne pastete? So brezdvomno najokusnejši in najprikladnejši prigrizek za na potovanje.

Tovarna konzerv in mesnik izdelkov FRANC SLAMIČ, Ljubljana.

Pletenine vseh vrst, jager perilo, volnene nogavice, rokavice, dežnike, čepice, damske torbice, srajce, kravate i. t. d. kupite po najugodnejši ceni pri ŠTERK nasl.

Miloš Karničnik
Ljubljana, Stari trg št. 18

NOTE

za petje, klavir, violino i. t. d. za šolo in dom

Za naročilo zadošča dopisnica. (Gg. učitelji poseben popust.)

dobavlja po najnižji ceni „MATIČNA KNJIGARNA“ LJUBLJANA

Obleke kemično čisti, barva, plisira in lika tovarna Jos. Reich.